

DOI:10.22559/folklor.254

folklor/edebiyat, cilt:24, sayı:94, 2018/2

Kıbrıslı Türklerin Bir Facebook Grubu Aracılığıyla Sanal Dünyada Kimliklerini Yeniden İnşası

Turkish Cypriots' Reconstruction of Identity Through a Facebook Group

Gönül Reyhanoğlu*
Alim Koray Cengiz**

Özet

Sanal dünya denilince sadece Türkiye'de değil dünyanın hemen her tarafında akla gelebilecek en önemli sosyal medya sayfalarından birisi Facebook olsa gerek. Bu alan, geçirdiğimiz zaman miktarının günbegün daha da artmasıyla birlikte hem gündelik yaşamın hem de kişilerarası ilişkilerin taşındığı yeni bir mecra olma özelliğini koruyor. Bu çalışma, bireyin kendini temsiliyeti, grup içi davranış tarzları, söylemi ve grup içerisindeki paylaşımlarının izlenmesini kapsayacak şekilde Kıbrıslı Türkler tarafından oluşturulan bir facebook grubuyla ilgili gözlem yapılmasına dayanmaktadır. Bununla birlikte Kıbrıs'taki kültür ve yaşam tarzıyla ilgili belirli aralıklarla yapılmış gözlemlerle de sembollerin anlam ve önemi konusunda değerlendirme yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2015-2017 yıllarını da içine alarak iki yıl boyunca katılımlı gözlem yapılarak grup üyelerinin paylaşımları takip edilmiştir. Grup üyelerinin, Kıbrıslı olma'ya vurgu yapan halk edebiyatı örnekleri, el sanatları, köy yaşantısı, geçmişe ait imgeler, çocuk oyunları, mekânlar, yiyecek ve içecek gibi tüketim malzemeleri ile ilgili konularda yoğun paylaşımlarda buldukları dikkati

* Dr. Öğr.Üy., Mustafa Kemal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, gonulgokdemir@gmail.com

** Dr.Öğretim Üyesi, Sosyal Antropoloji, Mustafa Kemal Üniversitesi, YADİM, cengiz.koray@yahoo.com

çekmektedir. Çalışmada, Kıbrıs ağzının kullanımıyla her seferinde Kıbrıslı olmayı yeniden kuran paylaşım ve söylemlerin sanal dünyada kimliğin oluşumuna katkısı halk bilimsel ve antropolojik bakış açısıyla ele alınacaktır.

Anahtar sözcükler: Facebook, kimlik, sanal dünya, Kıbrıslı Türkler, bellek

Abstract

When we speak of the virtual word, one of the first social networking sites that comes to mind, not only in Turkey but all over the world must be Facebook. With our increased daily usage of Facebook, this social networking site is where both our daily lives and interpersonal relationships are transferred to. The present study is based on the observation of a facebook group formed by Turkish Cypriots in a way that includes the representation of the individuals, their in-group behaviour, discourse, and shared comments in the group. The study also includes evaluations about the meaning and importance of symbols based on intermittent observations about life style and culture in Cyprus. In the scope of the study, the shared comments of the group members were followed from 2015 to 2017 by participant observation. It was observed that group members have a great amount of shared comments about folk literature samples, handicrafts, rural life, images from the past, children's games, places, and consumption materials like food and drinks that emphasize being Cypriot. The study deals with how shared comments and discourse that reconstruct being a Cypriot every time the Cypriot accent is used, contribute to the construction of the Cypriot identity in the virtual world within the framework of ethnology and social anthropology.

Keywords: Facebook, identity, virtual world, Turkish Cypriots, memory

Giriş

Sabah yataktan kalktığımız andan itibaren evde alışkanlık halinde yaptığımız eylemler, işe gidiş gelişlerimiz, iş ortamındaki ilişkilerimiz, alışverişlerimiz, akşam yemek masası etrafında gerçekleştirilen sohbetler ve daha pek çok şey, kısaca rutinlerimiz her ne kadar dışarıdan bakıldığında sıradan etkinlikler gibi görünse de gündelik yaşamın satır araları sosyal bilim çalışanlarını derin dehlizlerine davet etmeye devam etmektedir. Goffman'ın '*Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*' (2009), '*Kamusal Alanda İlişkiler*' (2017), '*Etkileşim Ritüelleri*' (2017), Certeau'nun '*Gündelik Hayatın Keşfi-I*' (2008) ve '*Gündelik Hayatın Keşfi-II*' (2010), Henry Lefebvre'nin '*Modern Dünyada Gündelik Hayat*' (2010), '*Gündelik Hayatın Eleştirisi*' (2012) ciltleri ve yaşamın farklı katmanlarını aralamada Clifford Geertz'in (1973) '*The Interpretation of Cultures*' adlı çalışmaları gündelik yaşama dair önemli eserlerdir. Dört araştırmacı da gündelik yaşamın sıradan olaylarının sosyal bilimler çalışanları için ne kadar önemli olduğunu çarpıcı bir şekilde gözler önüne serdiler. Bunlara ek olarak tabii ki birçok araştırmacıyı da sayabiliriz fakat bu dört araştırmacı günlük sıradan işlerin bir alanı gibi görülen gündelik yaşamı, zaman içerisindeki değişimleri de yakalayarak sosyoloji ve antropoloji gibi disiplinlerin yanı sıra felsefenin merceği altında büyütmeleri itibarıyla da önemlidir. Gündelik yaşamın büyüğü dünyasının su yüzüne çıkmasını takip eden yarım asırdan bu yana insani ilişkilerin ve ilişkilerin yaşandığı mecranın bugün kısmen uzam değiştirdiğini söyleyebiliriz. Bu

yeni mecra aslında hepimizin pek aşına olduğu 'sanal ortam'. Artık ilişkilerin, karşılıklı konuşmaların, yapılan edilen işlerin, yenilen ve içilenlerin, gezilen ve görülenlerin paylaşıldığı ve sunulduğu oldukça genç de sayılabilecek yeni bir oyun sahası. İnternetin dünyamıza girdiği andan itibaren birçok internet sayfası da kullanıcılarla buluştu ve bu buluşma artarak devam ediyor. Bunlar arasında en yaygın olanın 'Facebook' olduğunu söyleyebiliriz. Christian Fuchs (2012: xvii) wikipedia'ya dayanarak verdiği bilgide, günde 500 milyon kişinin günlük olarak facebook kullanıcısı olduğunu belirtmektedir. Buna ek olarak Facebook internet sitesinin kendi sayfasında 2017 yılı Haziran ayı itibarıyla günlük 1,32 milyar kullanıcı sayısı olduğu belirtilmektedir (FB, 2018). İstatistiki çalışmalar yapan bir web sayfasının açıklamasına göre de aylık olarak iki milyardan fazla kullanıcıya sahip olan Facebook, dünya çapında en popüler sosyal ağ sitesidir (Statist, 2017). Yukarıda adı geçen araştırmacılar, gündelik yaşamın eylemleri aracılığıyla hem bireysel davranışlarını hem de genelde kolektif davranış örüntülerini değerlendiriyorlardı. Bugün ise sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalara göz attığımızda birçok araştırmacının (Fuchs, 2008; 2012; 2014; Zhao, 2008; Tufekçi, 2012; Belk, 2014; Boyd, 2014) bireysel ve kolektif davranış örüntülerini inceleyebilmek için yönlerini sanal dünyaya çevirdiklerini görüyoruz. Manuel Castells (2008: 441), yeni medya sisteminde ve son derece hızlı değişim gösteren iletişim sistemi içerisinde internetin düşünme pratiklerini de dönüşüme uğratacağını belirtiyor. Bu anlamda, araştırmacıların yönlerini gündelik yaşamın aktaranı olarak görünen internet sayfalarına çevirmeleri de anlaşılabilir bir yaklaşımdır.

Kıbrıslı Türklerin facebookta kurduğu 'Gerçek Lefkoşalılar', 'Ben Baflyım', 'Biz Baflyız', 'Gerçek Kıbrıslılar', 'Kıbrıslıyım', 'Dünyadaki Kıbrıslılar', 'Kıbrıs Kulturumuz', 'Kıbrıs Kültürümüzden Bugüne', 'Kıbrıs Yemekleri ve Kültürümüz', 'Kıbrıs Lafcıkları ve Kıbrıs Kültürümüz', 'Kıbrıs Yemekleri ve Kültürümüz' ve 'Orijinal Kıbrıs Konuşmaları' şeklinde birçok katılma açık ve kapalı grup mevcuttur. 'Kıbrıslı Türklerin Bir Facebook Grubu Aracılığıyla Sanal Dünyada Kimliklerini Yeniden İnşası' adlı bu çalışma da Kıbrıslı Türkler tarafından oluşturulan bir facebook grubunun 2015 ve 2017 yıllarını kapsayan dönemde iki yıllık bir zaman zarfında katılımlı gözlemlerle izlenmesine dayanmaktadır. Bu süre içerisinde grup üyelerinin yazışmaları, paylaşımları, grup içerisindeki konuşmalar ve konuşmaların gelişme şekli, grup dinamikleri de incelenmeye çalışılmıştır. Bireylerin, bu özel - sanal - alanda kendilerini sunmaları, gündelik yaşamlarına ve kendilerine ait paylaşımlarda bulunmaları, bir yerli olma'yı yani Kıbrıslı olma'yı vurguladıkları paylaşımları, söylemleri kimliğin inşasına katkıları bakımından değerlendirilmiştir. Grup üyelerinin kişisel haklarını korumak amacıyla, kişilerin isimleri, görüntüleri ve grup adı doğrudan çalışma içinde belirtilmemiştir.

Yöntem

Grup üyelerinin, Kıbrıslı olmayı vurgulamalarında Kıbrıs'a, ada oluşuna, diline (Kıbrıs ağzı), halk kültürü ürünlerine (mani, türkü, masal, atasözü vb.), tarihine, coğrafyasına (dağlar, ovalar, sahil, deniz, tabiat örtüsü, bitkiler, hayvanlar), gelenek ve göreneklerine (giysiler, yemekler, düğünler, kınalar, kullanılan araç ve gereçler), günlük yaşama (meslekler, festivaller, yemekler, kahve, zeytin dalı tütsüsü vb.) ait çok sayıda görsel ve bu görsellerde yer alan nesnelere ait terimleri paylaştıkları ve yine bu maddi kültür nesnelere üzerinden yorumlarda buldukları gözlenmiştir. Kıbrıslı olmaya atıfta kullanılan görsel malzemeler,

gösterdikleri ve işaret ettikleri bakımından göstergebilimin bakış açısıyla ele alınmıştır. Ayrıca, Kıbrıslı Türklerin söylemlerinde ve görsellerinde anlam inşa etmede kullandıkları nesnelere, maddi kültür unsurları olarak ele alınmıştır. Bir kısmı tüketim malzemesi olan bu nesnelere, kimliğin inşasında tüketim maddelerinin reel ortamdan sanal ortama geçişte nasıl ve ne şekilde kullanıldıkları da bu çalışmanın kapsamında yer almıştır. Çalışmanın ilk bölümünde, grup üyelerinin paylaşımları aracılığıyla hem bireysel kimliklerini nasıl ifade ettikleri hem de sanal ortamda grup içi davranışlarının nasıl şekillendiği değerlendirilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise bir yerli olmanın dil üzerinden inşası incelenecektir. Kıbrıs'a özgü terimlerin, deyişlerin, Kıbrıs ağzı kullanılarak yapılan konuşmalarda örtük olarak verilen mesajların peşine düşülecektir. Üçüncü bölümde ise grup üyelerinin paylaşımlarında yer alan Kıbrıs'a ait mekânlar, mekân ve bellek ilişkisi kapsamında incelenecek ve Kıbrıslı olmaya sunduğu katkılar ele alınacaktır. Grup üyesi Kıbrıslı Türklerin, Kıbrıs'a ait paylaştığı çok sayıda nesne, Kıbrıslı olmanın yeniden kurulmasına ve inşasına katkıları bakımından değerlendirilecek, anlamın inşasına katkıları incelenecektir. Aynı zamanda, yakın geçmişte sürdürülen gelenek ve görenekler de bu bölümde yer alacaktır. Bu çalışmada dördüncü bölümde ise belki de pek az grupta yer alan sanal dünyadan reel dünyaya geçişin izlerinden bahsedilecektir. Sanal ortamda tanışan grup üyesi Kıbrıslı Türklerin gerçek ortamda bir araya gelişleri de bağlamı içerisinde değerlendirilecektir.

Sanal ortamda Facebook grubunda kimliğin dışavurumu ve grup dinamikleri

Sosyal bilimler alanında antropoloji, halkbilim, sosyoloji ve psikoloji araştırmacıları geçtiğimiz yüz yıl boyunca kendi disiplinleri doğrultusunda bireyin kimliğini ifadesi, inşası yönünde doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayacak çalışmalar gerçekleştirdiler. Carl Gustav Jung'un semboller üzerine çalışması, Jacques Lacan'ın psikanaliz çalışmaları, Richard Sennett'in insanlık tarihinden bu yana toplumsal gelişmeleri incelediği çalışmaları, Thomas Hyland Erikksen ve Ernest Gellner'in milliyetçilik üzerine incelemeleri, Goffman, Certeau ve Henry Lefebvre'nin bireyin gündelik yaşamda kendisini temsiliyetine yönelik çalışmaları, Zygmunt Bauman'ın modern dünyada bireyi ve toplumu anlama çabaları bize kimlikle ilgili fazlasıyla veri sunmaktaydı. Öte yandan, bu temsiliyet bugün kısmen mecra değiştirerek 1990'lı yıllardan itibaren hayatımıza giren genç bir teknoloji olan internette görsel işaretlerin ve yazının yer aldığı sanal ortamda devam ediyor. Walter J. Ong'un (2012: 161) dediği gibi elektronik teknoloji, telefon, radyo, televizyon ve çeşitli ses kayıt araçlarıyla da bizi ikincil sözlü kültür çağına sokmuş bulunuyor. Postman (2016: 78) da telgrafın Amerika Birleşik Devletlerinde okuma kültürüne katkısını ve toplumu hızla nasıl değiştirdiğini ele alır. Morse'un telgrafın ülkeyi mahalleye çevirdiği kehanetinden bahsederken benzer bir şekilde Belk'in (Stubbs; 2003'den akt. 2014: 1102) de kimlik ve kimliğin beden dışında (disembodiment) algılanması sorununun telgrafla birlikte ortaya çıktığına vurgu yapması tesadüf olmasa gerek. Günümüzde internet ve bilgisayarla birlikte dijital ortamda bireyin geleneksel kimliğini üretim şekilleri değişmiş ve modern birey bununla ilgili yeni yollar geliştirmeye başlamıştır (Aresta vd., 2015: 72; Zhao vd.; 2008: 1817). Tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi dijital ortamda da kimlik oluşumu bir süreç gerektirir (Aresta vd., 2015: 73) ve Taylor (2002: 57) bu süreç serüveninde sanal ortamdaki deneyimlerimizin de kişiliğimizi şekillendirmeye yardım ettiğini belirtiyor. Dijital ortam

öncesi cisimleşmiş olarak var olan ve görünen varlık pek tabii ki insan bedeniydi. Belk (2014: 1102), yeni teknolojilerde vücudun kendisinin olmadığını ama bunun yerine imgesinin olduğunu belirtirken bedenın kendisi olmasa dahi dijital ortamın benliğin var olmasına aracılık ettiğini belirtiyor. Bugün internette bulunan paylaşım sitelerinden en bilineni ve dünya çapında kullanılanı muhakkak ki 'Facebook'tur. Site, bireyin kendisini ifade etmesine olanak tanıyacak fotoğraf, müzik ve yazı paylaşımını sağlayan özelliklere sahip; ayrıca arkadaşlarınızın yazdığı yazılara, görsellere, şarkılara yorumlar yazarak fikir ve görüşlerinizi de ifade edebiliyorsunuz. Çevrim dışı dünyada bireyi tanımanın ve algılamanın yolu karşılıklı görüşme, konuşma ve kişilerarası ilişkiler üzerinden giderken bu kez apayrı bir durumla karşı karşıyayız: bireyi tanımanın yolu bir başkasının paylaşımları üzerinden gerçekleşmektedir. Burada öncelikle Facebook'ta kimlik inşası üzerine çalışmaları bulunan Zhao vd.'nin (2008: 1818) çevrimiçi dünyada bireylerin büyük bir çoğunlukla önceden tanıdığı bireylerle iletişim içerisinde olduğunu belirttiklerini ve bunu da 'bağlı (anchored) ilişkiler' olarak tanımladıklarını belirtelim. Belk (2014: 1104), çevrim dışı ve çevrim içi (sanal) ortamda oluşturulan kimlikler için sırasıyla güncel benlik (actual self) ve olması istenilen benlik (ideal self) ifadelerini kullanmaktadır. O halde Belk'e göre sanal ortamda bireyin kendisini sunumu, kendi arzu ettiği şekilde gerçekleşmektedir. Bu noktada, Aresta vd. (2015: 82) de benliğin oluşturulduğu alanı işte tam da taşın gediğine oturduğu kavramla tanımlıyorlar: 'arzu edilen benlik' (desirable self). Arzu edilen benliğin oluşumuna katkı sağlayanlar ise buna yönelik 'görsel ve yazı paylaşımı'dır. Bireyler sanal ortamda kendilerini tanıtan ve zaman zaman da etkinliklerine ait olan görseller paylaşabiliyorlar. Lise öğrencileri arasında yurtdışında yapılan bir araştırmaya göre facebook kullanıcılarının % 96'sı kendilerini tanıtan profil fotoğrafı olarak kendilerine ait görselleri paylaşıyorlar (Ellison vd., 2007: 1153). Yine Eskişehir'de gençler arasında yapılan benzer bir çalışmada da oranın aynı olduğunu görüyoruz (Sütlüoğlu, 2015: 131). Sanal ortamdaki kimliklerini tanıtırken bir yandan da reel ortamdaki etkinliklerinden görseller paylaşıyorlar; bu yüzden de sanal ortamda sunulan kişilik, çevrim dışı - ki buna gerçek dünya ya da reel dünya diyebiliriz - dünyayla doğrudan ilgilidir (Tufekci, 2012: 40). İşte bu nedenle, sanal dünyadaki davranışlar da reel dünyadakinden çok da farklı hareket etmez. Kişinin beğenilme ve kabul görme dürtüsü pek tabii ki sanal dünyada da devam eder (Taylor, 2015: 1478). Beğenilme arzusu, görsel ve yazı paylaşımını da doğrudan etkileyecektir. Belk (2014: 1103), Walter Benjamin fotoğrafın icadı ile insanın aurasının kaybolacağına inandığını belirtiyor. Bugün ise aura oluşturmada, facebook sayfalarında benliğin etkili sunumu için fotoğraf paylaşımı olmazsa olmazlardan. Jacques Lacan (1953: 14), bir çocuğun kendi benliğini (ego) inşasında aynada kendi imgesini keşfettiği ilk anın önemini vurgular. Bu noktada bireyin kendisini görmesi, nasıl görüldüğü, nasıl görünmeyi arzu ettiği ve nasıl davranması gerektiği de ilk belirleyicilerindendir. İşte facebook kullanıcısı da hem paylaştığı görseller hem de yazılı ifadeler aracılığıyla her seferinde kendisini yeniden gözden geçirme fırsatı bulur. Beğenmediklerini silebilme özgürlüğü sayesinde görsel ve yazılı paylaşımları aracılığıyla arzu ettiği benliğini başkalarına da sunar. Belk (2014: 1107) dijital dünyanın insanın doğasını, insan olmayan - teknolojik - şeylerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin doğasını bozduğunu belirtse de nihai olarak bu dijital vücutlar (varoluş) kendimizle ilgili bir şeyler anlatır (Taylor, 2002: 51). Kimi araştırmacılar teknolojik yeniliklerin var olan

ilişki şekillerini bozuma uğrattığını belirtse de çevrim içi iletişimin sosyal iletişime olumlu katkılar sağladığını belirtenler de var; Ellison vd. (2007: 1143-1168) facebook kullanımı ile sosyal sermayenin korunması ve yaratılması arasında olumlu bir ilişki olduğunu kesin bir dille ifade ediyorlar. Sonuçta, facebook sayfası üzerinden iletişim de bir iletişim yöntemidir. Bireysel davranış örüntüleri genel yapısı itibarıyla beğenilme arzusu üzerinden iyi, doğru ve güzel olduğu düşünülenlerin sunumuna yöneliktir.

Grup dinamikleri ve Kıbrıs örneği

Facebook gruplarındaki davranış dinamikleri, facebook kullanıcılarının kendi bireysel sayfalarında olduğundan biraz daha farklıdır. Facebook hesabı kullanıcısı kendi hesabı üzerinden beğendiği, ilgi duyduğu ve önceden tanımadığı insanların grubuna katılabilir ve grubun üyesi olabilir. Bourdieu (2003: 82), toplumda farklı sermaye türleri olduğunu ifade eder ve bunları da şöyle sıralar: iktisadi sermaye, kültürel sermaye, sosyal ve simgesel sermaye. Bourdieu'nun burada 'sermaye' kavramıyla anlatmak istediği toplumun sosyal dinamikleri ve ilişkilerinin bütünüdür. Ellison ve ark. (2007: 1145-46), Bourdieu'nun 'sosyal sermaye' kavramından yola çıkarak ağda yer alan bireylerin - ki burada tanımlanan ağa, sanal ortamı da dahil edebiliriz - diğer bireylerin kaynaklarına erişim hakkına sahip olabileceğini belirtiyorlar. Türkiye'de yapılan oldukça yeni bir tez çalışmasında, facebook kullanıcılarının sayfayı sigara, alkol gibi bağımlılık yapan maddelerle birlikte andığını görüyoruz (Karaoğlu, 2015: 163). Kullanıcıların açıklamasına göre facebook sayfalarına erişim Maslow'un 'İhtiyaçlar Kuramı'nın en alt basamağında yer alan fiziksel ihtiyaçlarla aynı seviyede yer alıyor. O halde, facebook sayfasına bireyin erişim talebini, sosyal ve kültürel bir varlık olarak insanın iletişim ihtiyacı ve haber almanın dayanılmaz hafifliği içerisinde okumak gerekiyor. Diğer yandan, Kıbrıs'la ilgili facebook paylaşım grubu bir yeri, Kıbrıs'ı temsil etmektedir ve grup üyeleri Kıbrıs'la ilgili haberleri ve gelişmeleri de buradan takip edebilmekte ve birbirleri ile iletişim kurabilmektedirler. Her grupta olduğu gibi bu grupta da 'Admin' adı verilen grup yöneticileri vardır ve grup yöneticileri farklı paylaşımlarda bulunarak grup üyelerini konuşmaya yönlendirir ve grup içi dinamiklerini canlı tutmaya çalışırlar (Cengiz; 2014: 118). Bu başlık altında üyelerin selamlaşmalarına baktığımızda gün başlarken facebook grubunu takip eden birçok üye bir görselle birlikte (çiçek, kuşlar, bebek, sevimli bir hayvan, Kıbrıs resmi, fincanda kahve resmi vb.) günaydın/günaydınlar (Fotoğraf 1) mesajları atmaktadır. Gün biterken ise iyi geceler, iyi akşamlar mesajları atmaktadır. Dolayısıyla gün reel yaşamdaki gibi 'günaydın' iyi dilekleri ile başlayıp, 'iyi geceler'le kapatılmaktadır. Bu mesajın altına da çevrim içi olan herkes "sanga da günaydın abam!", "Günaydın :)", "Eyi akşamlar :)" vb. yazı, semboller veya beğeni yaparak karşılık verir. Bu, birçok grup ritüelinden biridir. Köyde ve küçük kasabalarda yaşayan ve birbirini tanıyan Kıbrıslı Türkler için yolda gördüğü, etrafta gördüğü kişiye seslenmek/selam vermek, günün durumuna göre 'günaydın', 'hoş vakitler', 'iyi akşamlar' demek, 'Naparsınız?/Napang?' şeklinde şekilde hal hatır sormak, sabah kahvesine çağırma olumlu iletişimin başlamasında çok önemlidir. Seslenmeler köylünün hayatında büyük yer tutar. Burada da sanal alana yansıyan şekliyle grup dinamiği anlamında önemlidir.

Fotoğraf 1. Grup üyelerinin selamlaşma mesajlarından birisi

Grup davranışlarının bir diğeri de doğum günü kutlamalarıdır. Kendini bir ‘aile’, ‘komşu’, ‘gardaş’ olarak niteleyen grup üyeleri geçiş dönemlerini de kutlayarak ve kutsayarak kendini var eder. Gruptaki her üyenin istisnasız doğum günü kutlanır. Grup yöneticisi doğum günü olan kişinin fotoğrafının yanında bir pasta resmi paylaşarak “*Bugün Ayşe abamızın doğum günü, doğum günün kutlu olsun*” veya “*G...G... hayirli yaslar canimm iyi ki dogdun iyi ki varsinnn*” şeklindeki ifadelerle onun doğum gününü kutlar. Diğer üyeler de tek tek çıkartmalar ve yazılarla kutlamaya katılır. Doğum günü sahibi de ona gelen her tebrik ve iyi dileğe teşekkürle karşılık verir. Reel hayatta da kişinin özeli olan bu gün çocukluktan itibaren Kıbrıs’ta sevilerek kutlanır.

Grup dinamiğini canlı tutmak grubun devamı için önemlidir. “*Kim nereden katılıyor?*” veya “*Yoklama alıyoruz, kimler nerden bizimle??*” vb. yazılar paylaşıldıktan sonra çevrim içi olan neredeyse tüm üyeler o anda gruba yazmaktadır: “Londra, Gönyeli, Minareliköy, İskele, Mersin”. Grup üyelerinden biri yazışanlar arasında kendi köyü veya kasabasından birini gördüğünde de ona ‘kimlersensin?’ diye sorarak bağ kurmaya çalışır. Özellikle orta yaş üstü üyeler bu soruları sormakta ve “*Aa senin neneni tanırım, dayını tanırım*” şeklinde de geri bildirim verebilmektedir. Özellikle köy tabelası üzerine yazılmış “*Kimler nereden bizimle?*” (Fotoğraf 2) paylaşımı Kıbrıslıların köy, komşuluk ilişkileri, aynı köyden olmak gibi olgulara önem verdiğini göstermesi bağlamında önemlidir. Grubun ruhunu dinamik tutan bu olay, mekânlar üzerinden kimliğin inşasına, bir yerli olmaya katkı sağlar.

Fotoğraf 2. Grup üyelerini yazmaya yönelten bir soru örneği

Grup üyelerinin gruba olan ilgisini ve dikkatini uyanık tutmak için esprili ve intizar edici bazı paylaşımlar da yapılmaktadır. Grup üyeleri aktif olmaya teşvik edilir: “*Sayfada kimse yok galiba pişşşştttt ordamısınız*”, “*Naparsingiz be ama da sesingiz solugunuz kesildi???*”, “*Aldım başımı gidiyorum :) Bu ne ilgisizlik yahu:)*” Çıkıp hava alayım havam değişsin.”, “*nerde bu üyeler ya!*”, “*Bu grubun saygın beyleri, saygın bayanları nerde?*” Grubu daha etkin hale getirmek için kimi zaman da anketler yapıldığını görüyoruz: “*Anket yapıyoruz. Sayfamız sizce nasıl? A) Bayılıyorum B) çok güzel C) güzel D) iyi E) kötü F) çok kötü*”. Bu mini anketler de grup dinamiğine katkı sağlamakta, paylaşılan olumlu düşüncelerle grup kimliği ve dinamiği yeniden inşa edilmektedir.

Grup üyesi admin özellikle de grupta sorun çıktığında veya grup üyeleri paylaşım yapmayıp pasif kaldıkları zaman kızıp, “*grubu artık kapatacağım, yorulдум*” dediğinde, gruptaki üyelerin birçoğu tek tek yorum yazarak grubu çok sevdiklerini, burada arkadaşlığı dostluğu bulduklarını, memleket hasreti giderdiklerini, kim canını sıkılmışsa gruptan atmasını söyleyerek admini sakinleştirip tekrar grubun devamını sağlamaktadırlar. Bu durumda her zaman adminler çözüm getirmemekte, zaman zaman grubun üyeleri birleşerek de sorunu çözebilmekte, uzlaşa sağlamaktadır. Bu iletişim, reel hayatta köydeki yaşantıyı hatırlatmaktadır. Grubun üyeleri ayrıca herhangi birinin bir tanıdığı veya gruptan birileri hastalandığında iyi olması için birlikte dua etme, geçmiş olsun dileklerinde bulunma, uygunsu reel hayatta ziyarete gitme, ihtiyaçlıysa hesabına para toplama, yardım toplama gibi birlik ve beraberlik gerektiren ve reel hayatla doğrudan bağlantılı durumları da gerçekleştirmektedirler.

Çevrim dışı dünyadaki beğenilme arzusunu aynı şekilde sanal ortamda da görebiliyoruz. Grup üyeleri kimi zaman yaptıkları işleri paylaşıp diğer grup üyelerinin beğenisine sunarlar. Grubun üyeleri tarafından takdir edilmek hem grubun bir parçası olmak hem de grubun etkin bir aktörü olarak var olmak adına önem taşır. Yapılan yemek, tatlı, bahçe işi, dikilen bir elbise, avlanan hayvanlarla ilgili resimler paylaşılmaktadır. Özellikle kamusal alana çıkamayıp eve hapsolmuş kadın, erkekten farklı olarak eşlerinden ve çevresinden yeterli beğeniyi almadığını düşündüğü ev işlerini ve yemeği yapar. Sanal ortamda yaptığı tatlıları, yemekleri, macunları paylaşarak diğerlerinden takdir alır ve beğenilme ve başarıma duygusunu tatmin eder. Özellikle de Kıbrıs’a özgü ve geçmişe oranla artık yapılmayan yemek ve tatlıları, macunları yaparak ve göstererek de takdirin değerini arttırdığı görülür. Zor yapılan bir yemek olan tatar böreği (bir çeşit mantı) fotoğrafı üzerinde: “*IFTARA YETİSTİRDİM HADE BUYURUN... ALLAH KABUL EYLESİN*”; ot ve etle yapılan Kıbrıs mutfağının başyemeği olan “molehiya” yemeği resmi (Fotoğraf 3) üzerinde: “*aha bişirdik gene molhiyacik bee gardaş guzu etciğiyan içinde biraz sarmısak hem bol ekşi offffffff offffffff hade gelin yeylim*”; bayramların önemli tatlısı ekmek kadayıfı fotoğrafı (Fotoğraf 4) üzerinde: “*Buyurun arkadaşlar ağızımız dadlansın*” şeklindeki paylaşımlar örnek olarak verilebilir.

Fotoğraf 3. Molehiya Yemeği

Fotoğraf 4. Ekmek Kadayıfı

Diğer yandan sanal ortam, kullanıcılarının anonim olduğu, yani kendileri yerine imgelerinin var olduğu bir uzam olmasına rağmen, kuralsız bir alan da değildir. Facebook sayfası üzerinden kimlik inşası konularında çalışan Zhao (2008: 1831), çevrimiçi dünyanın sapkın davranışlarda bulunanlar için bir rüya kent olmadığını, bu mecranın da kendisine göre kuralları ve normları olduğunu belirtiyor ve ekliyor: “bunlara uymazsan gruptan atılabilirsin”. Benzer davranış örüntülerini çalışma grubumuzda da görüyoruz. Grupta adminin paylaştığı uyarı mahiyetli bir yazısı buna örnektir: *“SLM bu bir uyarıdır. Gruptaki bayan arkadaşların özeline yazmak kesinlikle yasaktır. Özele gel demek de yasaktır. Grup içerisinde uygunsuz konuşma, argo kelime içeren cümle konuşma da kesinlikle yasaktır. Kendi ailenize isdemediğiniz şeyleri burda yapmayın. Grup içerisinde şikayet olan olursa, herhangi bikişiden admin arkadaşlar her daim mevcuttur. Onlara bilgi verirseniz emin olun onlar gereğini yaparlar. Bu uyarıyı dikkate almıyanlar aramızda yeri yoktur. Saygılarımla başkan.”* Durumun ciddiyetini şakavari ortaya koyan benzer bir paylaşım da şu şekildedir: *“bu grupta insanlara, özellikle kadınlara saygısızlık yapan birileri var mı?”* (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5. Grup üyelerini uyan bir mesaj

Grupta admin siyasi içerikli yazılar yazılamayacağı ile ilgili uyarılar da yapmaktadır. Bununla birlikte admin sadece grubu takip edip paylaşım yapmayan, beğeni yapmayan grup üyelerini, beğeni ve paylaşım yapılmadığı takdirde gruptan çıkarılacağı konusunda uyarmaktadır. Çünkü grup dinamiği, burada olmayı, aktif olmayı ve kurallara uymayı

gerektirmektedir. Kısacası grup dinamiklerine baktığımızda aslında grup içerisindeki kurallar, genel yaşamda var olan genel kurallardan çok da bağımsız ve farklı değildir.

Bir ‘Yerli Olma’nın – Kıbrıslılığın dil üzerinden kurulması

Tüm sosyal etkinliklerimizi, fikirlerimizi, düşüncelerimizi, genel olarak kültürümüzde bulunan her şeyi ve daha fazlasını sembollerini de kullanarak dil aracılığıyla başkalarına aktarıyoruz, dil olmadan bunu gerçekleştirmek muhakkak ki mümkün olmayacaktı (Hickerson, 1980: 2). Güvençe (1999: 108) göre dil kalıtsal olarak aktarılan bir yeti değildir, insanoğlunun bir sonraki kuşağa aktardığı ve edindiği bir sanattır. İşte bu noktada şunu söylemek mümkün: dil, kültürün önemli bir aktarıcısıdır. Tüm bunlara dayanarak kültürde var olan her şeyin dilde de karşılık bulacağını söyleyebiliriz. Böylelikle, dil bir kültürdeki nesnelere, kavramların tanımlanmasını ve ifade edilmesini aynı zamanda da kişiler arası ve gruplar arası ilişki ağlarının kurulmasını da sağlar. Bu haliyle dil, bireyin çevresini ve çevresindeki ilişki ağlarını anlamlandırmasına, bu ağların tesisini de sağlayarak bireyin yaşamına ve hayata bakış açısına da yön vermesine katkı sağlar. Söz konusu facebook grubu üzerinden okuma yaparsak Castells’in (2008: 441) dediği gibi, internet teknolojisi ağda yer alan bireylerin düşünme pratiklerini de etkileyecektir. Ağda yer alanların kullandığı dilin diğer kullanıcıların sosyal ve kültürel yaşamlarına da etki edeceğini göz önünde bulundurabiliriz. O halde, sanal yaşamda kullanılan dil de tıpkı reel yaşamda kullanılan dilde olduğu gibi bireyin kimliğini inşa süreci içerisinde en önemli unsurlardan birisi olarak yer alır. Bu çalışma pek tabii ki Kıbrıs dili ve betimlemesi üzerine yoğunlaşan bir çalışma değildir. Öte yandan, az önce belirtildiği gibi dil bu çalışma içerisinde kimliğin önemli bir göstereci olarak ele alınacaktır. Facebook grubu içerisinde pek çok görsel malzeme kullanılması ve bu görsellere ait yorumlar yer almakla birlikte Kıbrıs’a özgü Kıbrıs Türklerinin kullandığı dil de (Kıbrıs ağzı) önemli bir yer tutmaktadır. Grup içi paylaşımlarda grup üyelerinin Kıbrıs Türklerinin kullandığı kelimeleri, kelime gruplarını ve deyişleri sıklıkla kullandığı gözlenmiştir. Bu nedenle de bu bölümde Kıbrıs Türklerinin kullandığı dil, Kıbrıslı olma’ya sağladığı katkılar bakımından ele alınacaktır.

Kıbrıs adasının 1571’de Osmanlılar tarafından alınmasıyla Anadolu’nun çeşitli yörelerinden Kıbrıs’a iskân için gönderilenler geldikleri yerlerde konuşulan Türkçe’nin ağız özelliklerini de adaya taşımışlardır (Saraçoğlu, 2005:611). Kalsın (2011: 863-864) Kıbrıs ağzının üç ana ağız içinde Batı grubu ağızlarına yakın olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan, Demir’e (2002: 101-109) göre Kıbrıs ağzı ülkenin farklı ortam ve platformlarında -okul, resmi daire, radyo-televizyon meclis - yaygın bir şekilde kullanılır ve bu da yazara göre Kıbrıs ağzına ya da Kıbrıs Türkçesine prestij katar. Yani bu dilin kullanıcıları konuşma dilinde standart olarak her ortamda Kıbrıs ağzını kullanırlar, sadece yazılı dil Türkiye Türkçesinin İstanbul ağzıdır. Demir, “...Kıbrıs ağızlarının kendine has, sadece Türkiye Türkçesinde değil, Türk Dünyasının hiçbir yerinde görülme-yen hususiyetleri de vardır.” (Demir, 2000: 13) der. Diğer taraftan ağzın, eski Türkçedeki bugün birçok Türk lehçesinde kullanılmayan sözcükleri ve sesleri barındırması da önemli bir noktadır. Demirci’nin (2016:126) de “Orhun yazıtlarında Oğuz Türkçesinin özlü bir sesi olan art damak ñ kısmen Anadolu ağızlarının bazılarında kendini muhafaza etmiştir.” şeklinde belirttiği, yine Muharrem Ergin’in (2013:44) “ñ sesine gelince, dilin arka tarafından yumuşak damağa teması ile ve genizden söylenen bu ses nazal ñ olup ng sesini verir. Eskiden beri Türkçede bulunan bu ses de İstanbul Türkçesinde atılmış ve yerini

n'ye bırakmıştır.” şeklinde ifade ettiği ñ nazal sesinin, Türk dilindeki eskiliği, yazı dilinden kalkmış olmasına karşın incelediğimiz facebook grubunun yazı diline de yansıyan şekliyle Kıbrıs ağzındaki ‘napan?’; ‘Banga,’ ‘gideceng’ örneklerinde görüldüğü üzere konuşma dilindeki yaygın kullanımı da dikkate değerdir. Bunun yanında Kıbrıslı Türklerin adaya geldiği ilk dönemlerden kalma çok eski Türkçe kelimeleri de ağzın barındırdığı görülmektedir.

Kıbrıs ağzını özgün kılan unsurlardan bir diğeri belki de adadaki kültürel geçmişten dolayı diğer dillerle etkileşime girerek kelimeler almasıdır. Öztürk (2005: 100), Kıbrıs Rumcasında çok sayıda Türkçe kökenli kelimeler olduğu gibi Kıbrıs Türkçesinde de birçok Rumca kökenli kelime olduğunu ifade eder. Kıbrıs Türkçesine etkide bulunan dil sadece Rumca değil aynı zamanda bir müddet adada kalan İngilizlerden ötürü İngilizcedir. Yine deniz ticaretinin dili İtalyanca ve Latince de bu etkide önemli bir yer tutmaktadır (Pehlivan ve Osam, 2010: 232-235). Hem Anadolu ağzının etkisi altında kalması ve çok eski sesleri, sözcükleri koruması hem de diğer dillerden - Rumca, İngilizce, İtalyanca ve Latince - birçok kelime ve kavramın Kıbrıs Türkçesine girmesi pek tabii ki bu dile özgün bir yapı kazandırmaktadır. Kalsın ve Pehlivan (2007: 541-552), Kıbrıs ağzında kullanılan argo sözcüklerin de Türkiye argosundan farklılıklar gösterdiğini ifade eder. Hal böyle olunca bu ağzı, ya da bu dili nitelemek de sorun olmaktadır. Hatta Pelier (2012: 90) bu kafa karışıklığını araştırmacıların kullandığı farklı kavramları ortaya koyarak sunar: “Kıbrıs Türkçesi”, “Kıbrıs Ağzı”, “Türkçenin Kıbrıs Ağzları”, “Kıbrıs Türk Ağzları”, “Kıbrıs Ağzları”, “Kıbrıslı Türkçe” ve “KıbrıslıTürkçe”. Daha da ötesi, çalışmasının başlığı bu kafa karışıklığını özetler görünmektedir: “Kıbrıs’ta Türkler Tarafından Konuşulan Lisanın Adı Ne Olmalıdır?”. Dilin, kimliğin önemli bir göstereni olduğundan bahsetmiştik. Antakya ve civarında genelde Sünni Türkler tarafından konuşulan ve ‘Antekece’ denilen Antakya ağzında konuşmak konuşanlara keyif verir (Cengiz, 2016: 202). Benzer bir durum anlaşıldığı üzere Kıbrıslı Türkler için de geçerlidir. Paylaşımlarda Kıbrıs ağzına özgü kelime ve söyleyişlerin tercih edilmesinden (Fotoğraf 6) de bunu görebiliyoruz. Aşağıdaki örnek paylaşımların (Fotoğraf 7) ise hem Kıbrıs adasını hem de Kıbrıs dilini ve kimliğini vurgular nitelikte olması da dikkat çekicidir. İncelediğimiz grubun da kuruluş amacı öncelikle dili ve buna bağlı olarak diğer kültürel öğelerle kültürü yaşatmak olması ile uyumlu bir şekilde konuşmalarda dilin kullanılması da grupta teşvik edilmektedir.

Fotoğraf 6. Kıbrıs ağzına özgü konuşma

Fotoğraf 7. Kıbrıs ağzıyla yazı

Öte yandan, Türkiye'nin farklı illerinden birçok kişi çalışmak amacıyla Ada'ya göç etmektedir. Türkiyeli Türklerin gelecekte nüfusunun Kıbrıslı Türkleri geçeceği ve zaman içinde Kıbrıslı Türklerin asimile olacağı ya da azalacağı, 'gerçek', 'orijinal', 'has' Kıbrıslı kalmayacağı ile ilgili endişeler dikkat çekmektedir. Yine dışardan adaya göç edenlerin Kıbrıs'a özgü söyleyişleri değiştirerek söylemesi de değişim bağlamında tepki verilen unsurlardandır. 'Mağusa' şehrinin adının 'Magosa' (Fotoğraf 8) şeklinde söylenmesi, 'Lefkoşa' şehrinin adının 'Lefkoşe' şeklinde kullanılmasına tepkiler bunlara verilecek en yaygın örneklerdendir. Görüldüğü gibi Kıbrıslı olma'yı kuran, inşa eden unsurların en önemlilerinden birisi de Kıbrıs ağzıdır. Kendisine has, tarihsel karakteristikler taşıyan bu özgün dili konuşmak Kıbrıs Türkleri için anlaşıldığı kadarıyla keyif verir ve önem taşır. Bu nedenle de grupta yine dil üzerinden birbirine kenetlenme ve birlik olma konularında mesajlar verilir.

Fotoğraf 8. Şehrin isminin adalı olmayanlar tarafından yanlış telaffuz edilmesine tepkiyi anlatan bir görsel

Kıbrıslılığın mekânlar ve bellek yardımıyla yeniden inşası

Fernand Braudel (2008: 9), “nedir bu Akdeniz?” diye sorar ve ardından da ekler: “Binbir şeyin hepsi birden. Bir manzara değil, sayısız manzaralar. Bir deniz değil, birbirini izleyen birçok deniz. Bir uygarlık değil, birbiri üzerine yığılmış birçok uygarlık”. Braudel, Akdeniz'in farklı kültürlerini bir potada eritir ve onun bu tanımlaması üzerinden Kıbrıs tarihine bakınca da benzer bir durumla karşılaşırız. Kıbrıslı Türkler de, 1571'de Osmanlı'nın Kıbrıs adasını Venediklilerden almasından sonra padişahın çıkardığı fermanla Anadolu'nun çeşitli şehirlerinden -özellikle meslek sahibi olanlar- adaya yerleşerek (İslamoğlu, 2004: 13) oradaki Müslüman nüfusu oluşturdular. Braudel'in 'birbiri üzerine yığılmış birçok uygarlık' ifadesindeki gibi, Türklerin Kıbrıs'a geldikleri dönemde adada, Venedikliler, Latinler, Luzinyanlar ve Rumlar mevcuttu. Bir kısmı Müslümanlığı kabul ederek Müslümanlar içerisinde erirken; geri kalanlar Hıristiyan grubu oluşturdu. Müslüman nüfusu oluşturan diğer bir grup da Arnavut, Gürcü ve Çerkezlerdi (Erdengiz, 1993: 20-24). Anadolu'dan adaya gelenler, kendi kültürlerini de adaya taşımış, zamanla Akdeniz coğrafyası, adalılık ve çok kültürlülükle harmanlanan Türk kültürü, adalı Türk kimliğini meydana getirirken; Kıbrıslı Türklerle özgü bir kültürel yapı oluşmuştur. Bir üst kimlik adalılık iken, onun da üzerinde Akdenizli kimliği yer aldı (Reyhanoğlu, 2017).

Bir milletin edebi verimlerini, kültürünü anlamak, zihniyetini kavrayabilmek için tarihindeki evreleri, gelenek ve göreneklerini bilmek gerekir. Tarihin içinde geliştiği mekân coğrafyadır; tabiat şartlarına bağlı olarak yerleşim merkezlerini belirleyen, ekonomik

hayatı yönlendiren; tarihi gelişmelerde önemli bir rol oynayan coğrafya o bölgede yaşayan insanların fiziki ve ruhsal gelişimleri üzerinde de etkilidir (Kefeli, 2006: 11). Grup üyelerinin yoğun şekilde bitki örtüsü, ağaçlar, bitkiler, hayvanlar, deniz ve dağlar, kısaca coğrafyaya özgü her türlü unsurla ilgili paylaşımlarıyla kendilerini buldukları ortamla ne kadar özdeşleşmiş olduklarını görebilmekteyiz. Paylaşımlarda Kıbrıs'ın her tarafına ait köyler, tarihi, turistik mekânlar, deniz kenarları, dağlar ovalar vb. her türlü mekâna ait resimler ve bunlarla ilgili yorumlar yer almaktadır. Başkent Lefkoşa'nın önemli bir mekânı 'Bandabulya', Girne Limanı, Balabayıs Manastırı önünde bir kahvehane ve benzeri birçok örnek. Özellikle uzakta olanlar özledikleri mekânları görünce hasret giderdiklerini söylerken, geçmişe dair mekânsal fotoğraflar paylaşıldığında da bu yerlerin nasıl bir değişime uğradığı ile ilgili sohbetler edilir. Paylaşılan resimlerin yoğunluk alanları da bize kimliğe dair unsurlar noktasında epeyce ipucu vermektedir.

Asmann (2001: 23) "toplumlar öz imgelerini hayali olarak oluştururlar ve yarattıkları hatırlama kültürü ile bu imgeyi kuşaktan kuşağa iletirler" der. Özellikle Kıbrıs adasının resmi üzerinden kurgulanan mekân-bellekte adanın haritası, güneyde yer alan Rum tarafından bile görülebilen Beşparmak dağlarına çizilmiş KKTC bayrağı (Fotoğraf 9) önemli bir semboldür.

Fotoğraf-9: Üyeler tarafından paylaşılan minareler ve Kıbrıs bayrağı

Bir yerli olma bağlamında Kıbrıslılık ve maddi kültür unsurları

Woodward (2007: 6), maddi kültür varlıklarını -nesneleri, şeyleri- ele aldığı çalışmasında sosyolog Bourdieu'nun insan zihninde yer alan estetik muhakeme kuramından yola çıkarak verdiği bir dizi örneklemlerin ardından, bu örneklemler yardımıyla nesnelere ilgili fikirlerimizin estetik değeri açığa çıkardığı ve kişinin bireysel kimliğini nitelemesi hakkında fikir sahibi olabileceğimizi belirtir. Yazar, kullanılan nesnelere estetik yaklaşımın ve düşünümün, belirli bir yaşantı deneyiminin ürünü olduğunu ve kullanımda olan nesnelere bilinçli bir davranışın sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Kopytoff (2013: 64) da kültürel perspektiften ele aldığımızda nesnelere kullanım değeri ve maddi değerinin de ötesinde kültürel olarak işaretlenen varlıklar olduğunu belirtir. Kullanılan nesnelere, içerisinde bulunduğu topluluğun kültürel bir ürünü olarak yer alır. Buradan hareketle nesnelere gündelik yaşamdaki anlamlandırılma sürecini irdeleyelim. Nesnelere kullanarak

onlarla ilgili duygu ve düşüncelere sahip olup; onları nasıl kullandığımızı göre anlamlar yükleriz. Douglas (2002: 43), nesneyi kullanan kişinin – tüketicinin – kullandığı nesnelere makul bir evren inşa ettiğini ifade eder. Özetle nesneyi kullanan, tüketen ve dolaşıma sokan kişi nesne üzerinden yeni bir anlam üretir. Bu üretilen anlam, kim olduğumuz ve nereye ait olduğumuzla ilgili, kimliğimizle ilgili bir duyumsama sağlar. Her kişisel ve sosyal etkileşimde anlam düzenli bir şekilde değişime girer (Hall, 2003: 3).

Çalışmanın konusunu oluşturan facebook grubunda Kıbrıs'a ve Kıbrıslı Türklerin kültürüne ait pek çok nesne ve bu nesnelere ilgili anlatılar da paylaşılmaktadır. Bu nesnelere bir kısmı da Kıbrıs'ın yakın geçmişine aittir. Bu çalışma kapsamında, grupta paylaşılan yaklaşık 1500 civarında görsel incelenmiş ve kategorize edilmeye çalışılmıştır. Görsellerin incelenmesi sonucunda en çok paylaşımın yiyecek ve içeceklerle ilgili olduğu görülmektedir. Öncelikle temel bir içecek maddesi olarak kahvenin birçok kişi tarafından paylaşıldığını görüyoruz. Kimi görselde kahve fincanlarının veya tepsisinin üzerinde Kıbrıs haritası yer alır, kiminde ise köpük Kıbrıs haritası şeklindedir. Kahve görseli paylaşan hemen herkes sanal ortamda dahi olsa Kıbrıs ağızını kullanarak birbirini davet eder: “*Gel gardaş bir gaveciğ içelim*”, “*İçelim bir gavecik da gozumuz [gözümüz] açılsın*” (Fotoğraf 10), yahut da “*gel yahu içelim gave*”. Bunun yanı sıra kahve içiminin bitiminde kalan telvenin sergilenmesi ve yorumlanması ile ilgili ifadeler de yer almaktadır. Kahveyle ilgili paylaşımlara bakarak kahve içmenin, kahve ikram etmenin, fal bakmanın Kıbrıs kültürünün önemli bir parçası olduğunu söyleyebiliriz.

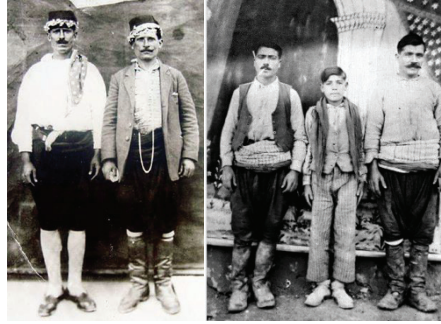
Fotoğraf 10. Grup üyelerinin rutin kahve fincanı paylaşımlarından birisi

Bunları Kıbrıs'a özgü yemek ve yiyecek görselleri izlemektedir. En yaygın olanlar fırında pişen hellimli/zeytinli bidda (ekmek), şeftali kebabı, pilavuna, çakızdez, babutsa, nor böreği, gül şurubu, belkola, Baf sakızı, Lemonadda markalı limonata, Yunanlıların kolliva adını verdiği gollifa, molehiya, gologaz, ceviz macunu, gabak böreği vb. Kimi fotoğraflarda görüldüğü üzere fırınlar geçmişte olduğu gibi bugün de aktif bir şekilde kullanılmakta ve Kıbrıs'ta kültürün asli bir parçası olarak durmaktadır. Ayrıca bu fırınlarda pişirilen hamur işlerini de görebiliyoruz.

Yiyecek, yiyeceğin hazırlanması ve tüketimi sosyal yaşamın birçok farklı merkezi süreçleri arasında önemli bir yer tutar ve sosyal ilişkileri anlamak için bize çok faydalı örnekler sunarlar (Warde; 1997: 22) ve daha da ötesi yiyecek aynı zamanda aidiyet, kültürel kimlik ve ev'e ait bilgiler verir (Gibson, 2007: 15). Gibson, bir kültür olarak yiyeceğin bir

yerli olma'yla doğrudan ilişkisini ortaya koyarken yiyeceğin hazırlanmasında kullanılan malzemeler, yapılış şekli ve tüketim şekillerinin simgesel olarak başkaları ile olan sınırları yani 'biz' ve 'onlar' ayrımını çizdiğini belirtir. Coğrafi sınırları itibarıyla Kıbrıs'a ait olan tüm yiyecekler ve yapılan yemekler Kıbrıs kültürünün bir parçasıdır ve bunları tüketmek de Kıbrıslı olma'nın gösterenidir. Sutton (2011: 31) yemek işlemlerinin – ki buna hazırlama ve yemeyi de dâhil edebiliriz – gelecekteki muhtemel anıları hazırladığını (kurduğunu) belirtir. Üyeler yemek/tatlı yapım aşamalarının fotoğraflarını da çekip paylaşmaktadır. Kabak çiçeği dolması ve tatar böreği yapımı fotoğrafları paylaşımları buna örnektir. Facebook grubunda besin maddeleri, yemekler, yiyecek ve içecekler için görseller her seferinde Kıbrıslı olma'a ait unsurların zihinlerde yeniden kurulmasına katkı sağlar.

Grupta paylaşılan görsellerle ilgili belirlenen bir başka kategori de Kıbrıs'a ait giysi ve kıyafetlerdir ve bu görsellerin hemen hemen birçoğu da uzak ve yakın geçmişe ait fotoğraflardır. Daha doğrusu grup üyelerinin uzak ve yakın geçmişine ait, kimi zaman da aile büyüklerinin ve yakınlarının görsellerini paylaştıkları görülmektedir. Uzak geçmişe ait görsellerde Kıbrıs kültürüyle ilgili geleneksel kıyafetleri (Fotoğraf 11 ve Fotoğraf 12) görebiliyoruz. Bunların yanında geleneksel günlerde hangi kıyafetlerin giyildiğini gösteren etnografya müzesinden görseller de yer almaktadır. Giysi ve kıyafetler de, tıpkı yiyecekler gibi Kıbrıslı olma'ya işaret ederek coğrafi bir sınırı çizerler.

Fotoğraf 11 ve Fotoğraf 12. Kıbrıs'a ait yerel giysileri gösteren paylaşımlar

Bir başka kategori de oldukça fazla ve birbirinden farklı alet edevatın, geleneksel el sanatları ve tarım aletlerinin yer aldığı bölümdür. Hasırdan yapılan sandalyeler (Fotoğraf 13), seceler, el dokuma tezgâhları, hayvanların boynuna asılan çanlar, eski dolaplar, el işlemleri, işlemeli kapılar, kapı tutamakları, eski tip karyolalar ve daha pek çok şey. Bunların içinde göze çarpan iki nesneden birisi buhurdanlıklar ve bir diğeri de yukarıda da belirtilen geleneksel olarak toprakla yapılan ekmek pişirme fırınlarıdır.

İnançlara dair bir unsur olan kötülüklerle, nazara karşı zeytin dalı ile 'tütütme'/'tütsüleme' geleneği (Reyhanoğlu, 2017) Kıbrıs kültüründe önemli bir yer tutar. Grubun devamlılığını, gruptaki ilişkilerin iyi olmasını sağlamak amacıyla, grubu 'gözden hasetten'/'kem gözden' korumak ve sakınmak için ara ara buhurdanlık içinde yanan zeytin dalı resimleri duasıyla birlikte paylaşılır. Buhurdanlık içinde yanan zeytin dalı resmi üzerinde şu yazıları görüyoruz: "Gözü olanın gözü çıksın be gardaş!"; "Bu güzel

.... gurubunu tütüdelim eyi göz girsin kötü göz çiğsin[çüksin]”; “Çatıg gaşlının, seyreg dişlinin, baldırı gullının, çocug edmeyenin, gözü göğe, götü yere yapışa, elem tere fiş, kem gözlere şiş.”; “Tütündük zeytinan/deymesin göz hasetinan/bu sayfada olanlar yazsınnar sevgiyinan”; “gözü olanın iki gözü çüksin, çekemeyenler çatlasın”.

Grup üyelerinin nazarlık, tütsü, maşallah yazısı ve uğur böceği fotoğrafları paylaşımları da dikkat çekicidir. Belirtilen nesnelere kullanımı üyeler tarafından bilinçli bir şekilde gerçekleştirilir ve pek tabii ki bir amaca hizmet eder. Levy Bruhl (2016: 55) ilkel toplulukların zarar veren görünmeyen güçleri denetim altına almak için yine başka güçlerden, büyülerden, yararlandığını söyler. Yani kötülükleri yenmek ya da oluşumunu engellemek için başvurulan yol büyüdür. Büyüyü ya da sihri gerçekleştirmek için kullanılan totemik nesnelere, salt bir varlık ya da topluluğun simgesi olmanın da ötesinde işlev görürler; Durkheim (1964: 119-121), Orta Avustralya'daki Arunta, Loritja, Kaitish, Unmatjera ve İlpirra gibi bazı kabilelerde yaptığı çalışmalarda yerlilerin dini ritüellerinde kullandığı churinga adlı totem nesnelere kullananlara güç, cesaret verdiği gibi aynı zamanda düşmanlarının da gücünü zayıflattığını düşündüklerini ifade etmişti. Araştırmacı, farklı toplulukların kullandığı nesnelere tanımlarken ilk olarak bu nesnelere toplulukların kimliğini gösterdiğini vurgular; öte yandan bu nesnelere az önce de belirtildiği gibi kötülüklerin üstesinden gelmede bir araç işlevi görürler. Marcel Mauss (2005: 23) da ilk elde, büyü ve büyüsel ayinlerin bir bütün olarak geleneksel unsurlar olduğunu vurgular. Mauss'a göre tekrarlanmayan eylemler asla büyü olamaz. Tütsü yakmak Kıbrıslı Türklerin geleneksel olarak gerçekleştirdiği bir ritüeldir. Can (2015: 46), Hatay'da Alevi Arapların türbe ziyaretinde kullandıkları tütsünün bunu kullananlar üzerinde güçlü bir etki bıraktığından bahseder. Söz konusu facebook grubunda yukarıda belirtilen nesnelere ait bireysel olarak yapılan görsel paylaşımın kişilerin kendileri için olduğu kadar grubun korunması ve kutsanmasına da yönelik olduğunu düşünebiliriz. Grup üyeleri, nazarlık veya maşallah resimleri, uğur böceği resimleri paylaşarak da grup ruhunu kutsamaktadır ve grubu nazardan, kıskançlardan, kötülüklerden uzak tutmayı dileyerek grup dinamiklerini yeniden inşa ederler. Ayrıca “çekemeyenler çatlasın” ifadesi de benzer grupların varlığına ve arka planda gruplar arası çekişmelere, gruptaki uyumun akışını kıskananlara da gönderme yapmaktadır ki dönem dönem bahsedilen konularla ilgili şikâyetler olmaktadır. Bu da reel yaşamdaki insana özgü sorunların sanal ortama da taşındığını bize gösterir.

Grupta paylaşılan görseller arasında ve yine bir kategoride toplayabileceğimiz bitkiler, çiçekler ve ağaçlar da önemli bir yer tutmaktadır. Fotoğraflarda, mis çiçeği, ovalardan toplanan ve Nergisli köyüne adını veren nergis çiçeği, sardunya, yasemin, cemile çiçeği (begonvil), gül damlası (tır), lapsana (bir tür papatya), hostes çiçeği (hypoestes), yenedünya, hem yemeği yapılan hem de adına festival düzenlenen gafgarıt, alçacık otu (Tordylium aegyptiacum), zeytin, selvi ve hurma ağaçları dikkati çekmektedir. Çekilen ve paylaşılan fotoğraflarda yer alan bitkilerin görüldüğü gibi bazılarının isimleri Kıbrıs'a özgüdür. Diğer yandan da görseller kişilerin evlerine, evlerinin girişlerine ve kapı önlerine aittir (Fotoğraf 14). Sadece burada paylaşılan görseller üzerinden Kıbrıs'a ait bir genelleme yapmak her ne kadar zor olsa da grup üyeleri hem botanik sevgilerini göstermekte hem de yer verdikleri bitkilerin isimlerini tekrarlayarak Kıbrıs ağzında yer alan bitki isimlerine ait hafızalarını canlı tutmaktadırlar.

Fotoğraf-14. Grup üyelerinin bitki ve çiçek paylaşımlarından bir görsel

Kıbrıs siyaset dünyasının önemli aktörü Rauf Denktaş'ın bir zamanlar müstehzi bir dille Kıbrıs'ın yegâne yerlisi olarak işaret ettiği Kıbrıs eşeklerine (Kızılyürek, 2002: 294) ait görseller (Fotoğraf 15 ve Fotoğraf 16) ve yazılar da paylaşımlar arasında yer almaktadır. Geçmişe ait pek çok fotoğrafta geleneksel kıyafetleri ile eşekle seyahat eden, yük taşıyan kadınlar, erkekler ve çocuklar görülmektedir. Fotoğraflarda eşeğin görüntüsüne eşlik eden “*Ne bakan be hollo?*”, “*Nere giden olan ama?*”, “*gıbrıslıyım be gardaş hem de has*” şeklinde eşeğin tasavvur edilen konuşmaları yer almaktadır: Canlı bir varlık olarak eşek, daha doğrusu Kıbrıs adasında bulunan eşeklerin de grup üyelerince ya da ada mukimlerincede simgeselleştirilerek adanın yani Kıbrıs'ın asli bir parçası, Kıbrıs kültürünün bir ürünü olarak algılandığı gözlenmektedir.

Fotoğraf 15 ve Fotoğraf 16. Grup üyelerinin Kıbrıs ağızıyla konuşmalarında kullandıkları görsellerden ikisi

Grupta festivallerle ilgili paylaşımları da bir başka kategori altında toplayabiliriz: “*Kalavaç Köyü 5. Gıbrızlı Kültür ve Sanat Etkinliği*, 4. *Taşkent Kültür Festivali* (Fotoğraf 17), 7. *Mor Menekşe Enginar Festivali*, 5. *Çınarlı Kültür ve Sanat Festivali*”. Festival afişleri müzik gruplarının etkinliklerini, yöresel ürünlerin satışlarına ait yazı ve resimleri içermektedir. Festivaller hem üreticilerin hem de tüketicilerin bir araya gelmesi, farklı deneyimler yaşamaları ve değişik tatlarla karşılaşmaları bakımından

de, kahve veya tatlı davetine icabet edip gitmekte olduğu gibi, grup üyelerinin kendi aralarındaki yazışmalardan yola çıkarak gerçek yaşamda bir araya geldikleri balo tarzı etkinlikleri düzenlemeleri olduğunu söyleyebiliriz. Grup üyeleri yer ve tarih belirleyerek bir araya gelmekte ve bu buluşmada eğlenmektedirler. Bu buluşmaları sosyal ve kültürel açıdan çarpıcı kılan nokta sanal ortamdaki ilişki ortamının reel yaşama taşınmasıdır. Yani aslında bunu şöyle okuyabiliriz: Gruptaki bireyler, kimsenin doğrudan birbirini tanımadığı ve aslında tekinsiz kabul edilen sanal ortamda tanıştığı kişilerle reel ortamda güven ilişkisi tesis ederek bir araya gelmektedir. Şunu da ekleyebiliriz: sanal ortamdaki yazışmalar ve paylaşımlar Kıbrıslı grup üyeleri için yetersiz kalmaktadır ve bu yüzden de gerçek yaşamda bir araya gelmeyi, oturup konuşmayı ve eğlenmeyi tercih ederler. Hatta kimi zaman grupta hasta olan birisine yardım edilir ya da ihtiyaç sahibi kişiler için grup içinde yardım toplanır. Tersinden bakarsak, Kıbrıslı grup üyelerinin bu tür samimi paylaşımları, kimi zaman bir araya gelmeleri, ihtiyaç sahipleri için destek sağlamaları genel olarak tematik içerikli başka gruplarda bu kadar kolay olmayacaktır. Sanal ortamda dahi olsa grup üyelerinin belirli bir güven ortamını tesis ettikleri ortadadır. Burada sağlanan güven ortamını ve reele taşınan sosyal ve kültürel ilişkilerini Kıbrıslılık bağlamında okuyabiliriz. Gruba üye olmak, grubun bir parçası olmak ve bunu sürdürmek Kıbrıslı olmanın da bir parçasıdır - gerekliliğidir - aynı zamanda.

Sonuç

Yakın geçmişte sosyolojik ve antropolojik çalışmaların konusu olan televizyon karşısında geçirilen zaman ve akabinde bunun bireye ve kamusal alana olan etkileriyle ilgili tartışmalar artık internette geçirilen zamana doğru evrilmektedir. Çalışmanın başında da belirtildiği gibi günümüzde internet teknolojisinin son on yıllar içerisinde hızla ilerlemesiyle birlikte bireyin kendisini sunduğu, başkalarıyla bir araya geldiği ve zaman geçirdiği mecra hızlı bir değişim göstermektedir. Nicholas Negroponte'nin (1995: 7) çarpıcı söylemiyle giderek daha fazla 'dijitalleşen bir dünyada' yaşamaya başlıyoruz. Bireyin gündelik yaşamda kendisini sunduğu alan sosyal paylaşım sayfaları olabilmektedir ki bunların başında da Facebook geliyor. Bu çalışma kapsamında da Kıbrıslı Türklerin oluşturduğu ve katıldığı bir facebook grubu 2015-2017 yılları arasında yaklaşık olarak 24 ay boyunca izlenmiş, grup üyelerinin kendi aralarında yaptığı konuşmalar ve görseller kayıt altına alınmıştır. Çalışmanın ele alınmasında bu çalışmanın yazarlarından birisinin Kıbrıslı olması, söz konusu grubun bir üyesi olması ve grupta Kıbrıs'a, Kıbrıslı olma'ya vurgu yapılarak yazışmaların, görsellerin paylaşılması önemli bir yer tutmaktadır.

Gruptaki paylaşımlar ve 1500 civarında kayıt altına alınan görsel kategorize edilmeye çalışılmıştır. Bunları ele almadan önce grup içi yazışmalar ve görsel paylaşımı üzerinden grup dinamiklerine baktığımızda buradaki etkileşimin kuramsal olarak ele alınan daha önceki çalışmalarda da ifade edildiği gibi her ne kadar paylaşım ortamı sanal bir ortam olsa da reel yaşamdaki sosyal yaşam kurallarından uzak olmadığı gözlenmektedir. Grup üyeleri birbirleri ile olan yazışmalarında tutarlı ve ölçülü davranmakta ve buna uymayanlar da uyarılmaktadır. Çalışmada belirlenen kategorilerin ilki dil ile ilgili olmaktadır. Grup üyeleri yazışmalarını standart Türkçe'nin dışında yer alan Kıbrıs ağzı kullanarak kelimeleri konuşulduğu şekli ile ifade etmekten kaçınmamaktadırlar: "*Dört (4) dil Bilsen*

Neye yarar...KIBRISLI olupta "Napan be Gardaş" Diyemedikten sonra..!", "bir ülke ol. mesela Kıbrıs gibi .. de ki napan be", "Napan be Gardaş". Grup üyeleri konuşmalarının farklı olduğunu oldukça farkındadır ve kimliğin kurucu unsurları arasında yer alan dil kullanımının grubun Kıbrıslı üyeleri için de önemli bir yer tuttuğunu görüyoruz. Grup üyeleri Kıbrıs ağzıyla konuşmaktan keyif alırlar ve kimliklerinin bir parçası olarak bunu cömertçe sergilerler. Gruptaki paylaşımlar üzerinden belirlenen bir başka kategori de Kıbrıs'ta var olan mekânlardır. Pazar yerleri, çeşme, camii, han, ev, sokak, kahvehane gibi eski ve yeni pek çok mekâna ait görseller paylaşılır ve kimi zaman da bunların eski ve yeni halleri karşılaştırılarak isimlerinin bilinip bilinmediği grup üyelerine sorulur. Bireyin, yakınlarının zaman geçirdiği, deneyimler yaşadığı bu yerler aynı zamanda anıların da biriktirildiği Pierre Nora'nın (1989) ifadesiyle (Lieux de Memoire) hafıza mekânlarıdır. Mekânlar, anıları, deneyimleri, yaşanmışlıkları izleyenleri için her seferinde yeniden geri çağırırken aslında bir taraftan bu deneyimleri de yeniden kurar ve inşa ederek Kıbrıslı olma'ya katkı sağlarlar. Bireyler, mekânlara ait paylaşım ve görselleri, geçmişe ait deneyimleri izleyerek de olsa kendi yaşamlarına ve kültürel repertuarlarına eklerler. Görseller ve yazışmalar arasındaki en can alıcı kategorilerden birisi de maddi kültür nesnelere başlığı altında ele aldığımız yiyecek ve içecekleri kapsayan paylaşımlardır. Tüketim alışkanlıkları, ekonomi, sosyoloji, halkbilimi ve antropoloji çalışmaları açısından önemli bir yer tutar. Bireyler satın almaktan çok tüketirken ötekilerle farklılıklarını da duyumsarlar. Yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasıyla birlikte tüketimi de kapsayan sürecin grup üyesi Kıbrıslı Türkler için de önem arz ettiğini görüyoruz. Hazırladıkları ürünlerle izafi bir coğrafi sınırı da inşa etmektedirler. Bu izafi coğrafi sınırla birlikte Kıbrıs'a ait yiyecek ve içecekler betimlenirken Kıbrıs kültürünün bir parçası olarak tescil edilmiş de olurlar. Söz konusu yiyecek ve içeceklerin geleneksel yolla hazırlanma sürecini de kapsayacak tüketimi Kıbrıslı olma'nın bir başka şeklidir. Geleneksel eşyalar kategorisi de birçok görseli kapsamaktadır. Geçmişte kullanılan aletler paylaşılmakta ve bunların yerel ağızdaki isimleri sorulmaktadır. Bunlara bir başka kategori olarak Kıbrıs'ın bitki ve çiçeklerini de ekliyoruz. Tabii ki ilgili bölümde yer verildiği gibi bu bitkilerin Kıbrıs ağzında kendilerine has isimleri de vardır. Bunları da kendi isimleri ile bilmek önemlidir. Çalışmada, grup üyelerinin kimi zaman geçmişe ait görsellerde kimi zaman da müstehzi ya da şakacı bir dille paylaşımlarında yer verdikleri ve simgesellik alanına taşınan canlı bir varlık da adadaki eşeklerdir. Adada geçmişten bugüne varlığını sürdüren eşeklerin de sosyal ve kültürel yaşamın bir parçası olarak kabul edildiklerini görüyoruz. Grup sakini Kıbrıslı Türkler adanın yani Kıbrıs'ın sosyal ve kültürel yaşamına ait yukarıda sözü edilen geçmişteki ve şu andaki tüm nesnelere sanal ortamda her daim paylaşımlarına dâhil ederek aslında şimdide, şu anda geleceği de istençle yeniden ve yeniden inşa ederler. İnşa edilen, Kıbrıslı olma'nın ta kendisidir.

Çalışmadaki en çarpıcı konulardan birisi de sanal ortamdaki grup etkinliklerinin reel ortama taşınması olduğunu söyleyebiliriz. Bunu, grup içinde güven ortamının tesis edilmesi, grup üyelerinin hemen hemen çoğunun hali hazırda adada yaşıyor olması ve geçmişten gelen güçlü komşuluk ilişkilerinin varlığı şeklinde yorumlayabiliriz. Öte yandan, bazı görsellerdeki mesajlara bakarak adaya sonradan yerleşen Türklerin orada yaşayan toplumla entegrasyonu ve göçle gelenler yüzünden yerli nüfusun erimesiyle ilgili örtük endişelere de rastlanmaktadır. Fakat bu tepki örtük bir şekilde karikatürize

edilerek anlatılır. Ayrıca tüm bunlara ek olarak yazışmalar ve görsel paylaşımlarda dikkat çekici bir başka nokta ise olumlu ya da olumsuz olmak üzere Kıbrıslı Rumlarla ilgili hiçbir ifade, yazı ve fotoğraf yer almamakta ve bu konu flu bir alan olarak görünmektedir. Niyazi Kızılyürek'in (2002: 298-299) "Milliyetçilik Kışkacında Kıbrıs" adlı çalışmasında ele aldığı şekliyle belki de bu konuları tartışmak ada sakinlerinin yumuşak karnıdır. Söz konusu örtük ifadeler ve Rumlara ait paylaşımlara yer verilmemesi bir başka çalışmanın konusu olabilir ve araştırmacılarca ele alınabilir.

Söz konusu Facebook grubundaki paylaşımlar grup üyelerinin gündelik yaşamını ortaya koyarken bunlara ek olarak arzu ve taleplerini de gözler önüne sermektedir. Kendini ifade etmenin yeni şekli sanal ortamda yazılar, görseller paylaşmaktan geçiyor. Castells'e (2008: 441) göre yeni elektronik iletişim sistemi kültürümüzü değiştiriyor ve kalıcı olarak da değiştirmeye devam edecek. İletişim kültürü ve bireyin kendini ifade şeklinin yeni mecrası kaçınılmaz olarak sanal ortama doğru kaymaktadır. Yeni medyada, dikkat çekici olan ise gündelik yaşamın sıradan insanının, edilgen bir durumdan etken bir duruma doğru da geçiş yapmasıdır: bir izleyici olmanın ötesine geçerek bundan böyle sanal dünyada bir aktör halini almaktadır. Artık sanal dünyada yazıp çizebilmekte, fikrini belirtmekte ve güncel dünyanın beğenmediği olgularını anında eleştirerek sesini duyurabilme özgürlüğüne sahiptir. Castells'in de belirttiği gibi teknoloji paradigmasının bireye kazandırdığı yeni şey güç ve güçlü olma duygusudur. Yazıp çizebilme ve fikrini belirtme aşamasında sanal dünya, sosyal dahil etmenin bir aracı gibi işlev görmektedir. Benedict Anderson'un 'Hayali Cemaatleri' belki de günümüz dünyasında Rheingold'un (1993: 23) ifade ettiği gibi 'Sanal Cemaatler'e doğru evrilmektedir. Sosyal dahil olma alanı sanal dünyadır. Öte yandan, 'elektronik evin gelişimi' ile ilgili raporda yer alan ve 'ev merkezlilik ve bireyciliğin' artmasına ilişkin notu da dikkate almak gerekiyor (Moran, 1993). Sanal alandaki sosyal dahil olma, diğer yandan da reel dünyadaki var olma süresinin azlığına işaret edecektir. Bireyin kendisini ve içinde bulunduğu toplumu anlamasının, buna karşılık olarak da kendisini ifade şeklinin ve düşünme pratiklerinin dönüşümünün gittikçe daha fazla bir şekilde sanal dünya ve yine bireyin dahil olmayı tercih ettiği sanal cemaatler üzerinden gerçekleşeceğini şimdiden öngörebiliriz.

Kaynakça

- Aresta, M., Pedro, L., Santos, C., & Moreira, A. (2015) Portraying the self in online contexts: context-driven and user-driven online identity profiles. *Contemporary Social Science: Journal of the Academy of Social Sciences*, 10(1), 70-85.
- Assmann, J. (2001) *Kültürel bellek - eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik* (Çev. A. Tekin). İstanbul: Ayrıntı.
- Bakhtin, M. (1984) *Rabelais and his world* (Trans. H. Iswolsky). USA: Indiana University Press.
- Belk, R. (2014). Digital consumption and the extended self. *Journal of Marketing Management*, 30(11-12), 1101-1118.
- Bennett, A., & Woodward, I. (2014) Festival spaces, identity, experience and belonging. In A. Bennett, J. Taylor, & I. Woodward (Eds.), *The festivalization of culture* (pp. 11-25), England: Ashgate.

- Bourdieu, P. (2003) *Düşünümsel bir antropoloji için cevaplar* (Çev. N. Ökten). İstanbul: İletişim.
- Boyd, D. (2014) *It's complicated: The social lives of networked teens*. USA: Yale University.
- Braudel, F. (2008) *Akdeniz tarih, mekân insanlar ve miras* (2. Baskı). İstanbul: Metis.
- Bruhl, L. (2016) *İlkel toplumlarda mistik deneyim ve simgeler* (Çev. O. Adanır). Ankara: Doğu-Batı.
- Can, Ş. (2015) Talk to it: Memory and material agency in the arab alawite (Nusayri) community. In R. van Dyke (Ed.), *Practicing Materiality*, USA: The University of Arizona Press.
- Castells, M. (2008) *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür -ağ toplumunun yükselişi* (I. Cilt). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Cengiz, A. K. (2014) Eski Antakya evlerinin ikâmet edenler tarafından günümüzde kullanımı ve anlamlandırılma biçimleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(25), 111-130.
- Cengiz, A. K. (2016) *Bi(r) yerli olmak: Anlatılar ve imgeler üzerinden Antakyalılık. Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Certeau, M. (2008) *Gündelik hayatın Keşfi-I* (Çev. L. Özcan). Ankara: Dost.
- Certeau, M., Giard, L., & Mayol, P. (2009). *Gündelik hayatın keşfi-II* (Çev. Ç. Eroğlu & E. Ataçay). Ankara: Dost.
- Demir, N. (2002) Kıbrıs ağızları üzerine. In N. Demir, & F. Turan, *Scholarly depth and accuracy – a festschrift to Lars Johanson / Lars Johanson armağanı* (pp. 101-110), Ankara: Grafiker.
- Demirci, M. (2016) Âşık Ova'dan derlenen Deli Boran adlı halk hikâyesi üzerine dil incelemesi. *The Journal of Academic Social Science*, 4(29), 105-143.
- Douglas, M., & Isherwood, B. (2002). *The world of goods – towards an anthropology of consumption*. New York: Routledge.
- Durkheim, E. (1964) *The elementary forms of the religious life* (5th Impression). London: Hollen Street Press.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007) The benefits of Facebook friends: social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143–1168.
- Erdengiz, A. (1993) Kıbrıslı Türklerin kökeni ve tarihi süreç içerisinde Kıbrıs Türk toplumunun oluşumu. *Halkbilimi*, 7(29), 19-25.
- Ergin, M. (2013) *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- FB (2018) <https://newsroom.fb.com/company-info/> (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- Fuchs, C. (2008) *Internet and society – social theory in the information age*. New York: Routledge.
- Fuchs, C. (2012) *Internet and surveillance – the challenges of web 2.0 and social media*. New York: Routledge.
- Fuchs, C. (2014) *Critique, social media and the information society*. New York: Routledge.
- Geertz C. (1973) *The Interpretation of cultures*. USA: Basic Books.
- Gibson (2007) Food mobilities: Travelling, dwelling and eating cultures. *Space and Culture*, 10, 4-21.
- Goffman, E. (2009) *Günlük yaşamda benliğin sunumu* (Çev. B. Cezar). İstanbul: Metis.
- Goffman, E. (2017) *Etkileşim ritüelleri* (Çev. A. Bölükbaşı). Ankara: Heretik.
- Goffman, E. (2017) *Kamusal alanda ilişkiler* (Çev. M. F. Karakaya). Ankara: Heretik.
- Güvenç, B. (1999) *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi.

- Hall, S. (2003) *Representation: Cultural representations and signifying practice*. London: Sage.
- Hickerson, N. P. (1980) *Linguistic anthropology*. USA: Texas Tech University.
- İslamoğlu, M. (2004) *Kıbrıs Türk folkloru*. Ankara: Ürün.
- Kalsın, Ş. (2011) Kıbrıs ağzının Anadolu ağızları içindeki yeri. *ICANAS 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 851-866), 10-15 Eylül 2007, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu.
- Kalsın, Ş., & Pehlivan, A. (2007) Kıbrıs ağzında argo. *Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (Cilt II, ss. 541-552), Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Karaoğlu, B. (2015) *Gündelik hayatta benlik sunumunun sosyal paylaşım ağı Facebook üzerinden incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kefeli, E. (2006) *Edebiyat coğrafyasında Akdeniz*. İstanbul: 3F.
- Kızılyürek, N. (2002) *Milliyetçilik kaskacında Kıbrıs*. İstanbul: İletişim.
- Kopytoff, I. (2013) The cultural biography of things: Commoditization as process. In A. Appadurai (Ed.) *The social life of things - commodities in cultural perspective* (11. ed., pp. 64-92), New York: Cambridge University Press.
- Lacan, J. (1953). Some reflections on the ego. *The International Journal of Psychoanalysis*, 34(1), 11-17.
- Lefebvre, H. (2010) *Modern dünyada gündelik hayat* (2. Baskı, Çev. I. Gürbüz). İstanbul: Metis.
- Lefebvre, H. (2012) *Gündelik hayatın eleştirisi-I* (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Sel.
- Lefebvre, H. (2013) *Gündelik hayatın eleştirisi-II* (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Sel.
- Lefebvre, H. (2015) *Gündelik hayatın eleştirisi-III* (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Sel.
- Mauss, M. (2005) *A general theory of magic*. New York: Routledge.
- Moran, R. (1993) *The electronic home: Social and spatial aspects, a scoping report*. Dublin, Ireland: European foundation for the improvement of living and working conditions.
- Negroponte, N. (1995) *Being digital*. London: Hodder & Stoughton.
- Nora, P. (1989) Between memory and history [les lieux de memoire] (Trans. M. Roudebush). *Representations*, 26(Special Issue: Memory and Counter-Memory, Spring), 7-24.
- Ong, W. J. (2012) *Sözlü ve yazılı kültür - sözün teknolojileşmesi*. İstanbul: Metis.
- Öztürk, R. (2005) Kıbrıs Rumcasındaki Türkçe ve Türkçe yolu ile girmiş alıntı kelimeler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(18), 89-113.
- Pehlivan, A., & Osam, N. (2010) Vehicle-related expressions in Turkish Cypriot dialect. *Bilig*, 54, 231-242.
- Peler, G. Y. A. (2012) Kıbrıs'ta Türkler tarafından konuşulan lisanın adı ne olmalıdır?. *Diyalektolog*, 4, 89-103.
- Postman, N. (2016) *Televizyon öldüren eğlence-gösteri çağında kamusal söylem* (Çev. O. Akınhay), İstanbul: Ayrıntı.
- Reyhanoğlu, G. (2017) Kıbrıslı Türklerde zeytin ağacının kutsallığı ve zeytin yaprağıyla tütsülenme [sacredness of the olive tree for the Turkish Cypriots and fumigation with olive leaves]. *XII. Eouopen Conference on Social and Behavioral Sciences*, 25-28 January, Sicily, Italy: Università degli studi di Catania.
- Rheingold, H. (1993) *The virtual community*. Reading, MA, USA: Addison-Wesley.
- Saraçoğlu, E. (2005) Bir Kıbrıs masalında Kıbrıs ağzının fonetik özellikleri. *Fikret Türkmen Armağanı* (ss. 611-619), İzmir: Kanyılmaz.

- Statista (2017) <https://www.statista.com/statistics/346167/facebook-global-dau/> (Erişim Tarihi: 31.10.2017)
- Stubbs, K. (2003) Telography's corporeal fictions. L. Gitelman, & G. Pingree (Eds.), *New media: 1740–1915* (pp. 92–111), Cambridge, MA: MIT Press.
- Sütlüoğlu, T. (2015) Sosyal paylaşım ağlarında gençlerin sosyalleşme ve kimlik inşası süreçleri: Facebook örneği. *Folklor/Edebiyat*, 21(83), 125-147.
- Sutton, D. E. (2001) *Materializing culture - remembrance of repasts – an anthropology of food and memory*. Berg, England: Oxford.
- Taylor, I. H. (2015) Facebook ve beğenilme güdüsü. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1473-1486.
- Taylor, T. L. (2002) Living digitally: Embodiment in virtual worlds. In R. Schroeder (Ed.), *The social life of avatars: presence and interaction in shared virtual environments* (pp. 40-62), London: Springer-Verlag.
- Tufekci, Z. (2012) We were always human. In N. L. Whitehead, & M. Wesch (Eds.), *Digital subjectivities, unhuman subjects, and the end of anthropology* (pp. 33-47), USA: University Press of Colorado.
- Warde, A. (1997) *Consumption, food and taste*. England: Sage.
- Woodward, I. (2007) *Understanding material culture*. London: SAGE.
- Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008) Identity construction on facebook: Digital empowerment in anchored relationships. *Computers in Human Behavior*, 24, 1816–1836.